JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kotilainen, Sofia

Title: Seminaarin kahdeksan Augustaa : Isa Aspin tilapäisrunous ja nimipäivien vieton yleistyminen Suomessa

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © 2019 Suomen Sukututkimusseura

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Kotilainen, S. (2019). Seminaarin kahdeksan Augustaa : Isa Aspin tilapäisrunous ja nimipäivien vieton yleistyminen Suomessa. Genos, 90(3), 149-164.

Seminaarin kahdeksan Augustaa

Isa Aspin tilapäisrunous ja nimipäivien vieton yleistyminen Suomessa

Sofia Kotilainen

Suomessa luterilainen nimipäivien viettämisen tapa, joka oli omaksuttu säätyläispiireihin Ruotsista, alkoi levitä kaikkialle maahan 1800-luvun viimeisinä vuosikymmeninä. Nimipäiviin liittyi monenlaisia juhlaperinteitä, joita noudatettiin esimerkiksi Jyväskylän seminaarin kaltaisessa oppilaitoksessa, mistä ne kulkeutuivat edelleen opiskelijoiden mukana eri puolille Suomea. Nuori seminaarilainen Isa Asp oli jo ennen opintojensa alkamista kirjoittanut paljon nimipäivä- ja muita merkkipäivärunoja. Onnittelurunous oli tärkeä osa hänen arjen kirjallista vuorovaikutustaan lähipiirinsä kanssa ja samalla keino tuoda julkisuuteen runojaan nuorena naisrunoilijana, jonka tekstejä ei ollut vielä juurikaan julkaistu.

> … Augustan päivää juhlittiin täällä hyvin suureellisesti… seminaarissa on kahdeksan Augustaa. Neljännellä luokalla Priimus, oppinut, nerokas Augusta Bergman, Augusta Larsson ja Augusta Forsberg. Kolmannella luokalla ei ole yhtään. Toisella luokalla: Augusta Favorin ja hänen paras ystävänsä, rakastettava Augusta Stenij ja ensimmäisellä luokalla Augusta Demander, Augusta Kastegren ja Augusta Torcken. (Kaikkia ei kutsuta nyt Augustaksi vaan heidän toisilla nimillään.) Kaikki muut seminaarilaiset juhlivat yhdessä heidän nimipäiväänsä, sillä heille olisi tullut melkoisen kalliiksi kustantaa itse niin suuret kestit koko seminaarille.[1]

Näin Isa Asp kirjoitti syyskuussa 1871 Jyväskylästä ystävälleen Sallylle kuvatessaan seminaarin opiskelijoiden huvituksia. Kansakoulunopettajaseminaarin ensimmäisellä luokalla juuri opintonsa aloittanut Asp kiinnitti huomiota siihen, että useat hänen vuosina 1845–1853 syntyneistä opiskelijatovereistaan olivat saaneet saman kaimanimen. Miksi Augusta oli tuon ajan muotinimi kansakoulunopettajiksi opiskelleiden nuorten naisten keskuudessa ja miksi nimipäivien juhliminen oli niin merkittävää seminaarilaisille? Miten Isa Asp aikalaisineen juhlisti nimipäivien viettoa tilapäisrunouden avulla?

Tässä artikkelissa tarkastelen luterilaisen perinteen mukaista nimipäivien viettoa ja nimipäivien juhlimisen yleistymistä Suomessa 1800-luvun loppupuolen näkökulmasta ja etenkin Isa Aspin nimipäivärunouden kautta. Isa Asp (1853–1872) oli Pohjois-Pohjanmaalta kotoisin ollut tehtaankirjurin tytär, jonka kirjallinen toiminta alkoi jo nuorena. Asp oli ensimmäisiä suomen kielellä kirjoittaneita nais-

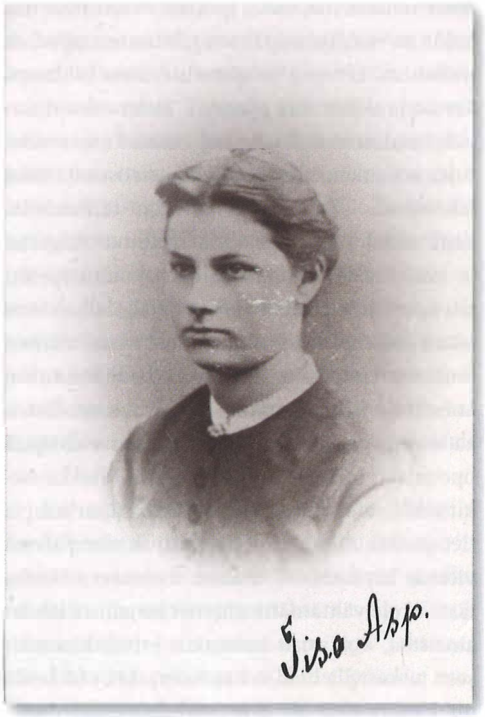

Isa Asp (1853–1872). Jyväskylän yliopisto (JY), Avoimen tiedon keskus/tiedemuseo.

runoilijoita ja hän haaveili kansakoulunopettajattaren urasta, mutta varhainen kuolema päätti hänen kirjailijantyönsä ennen aikojaan. Asp oli kuollessaan vain 19-vuotias seminaarilainen. Vain muutamia hänen runoistaan ehdittiin julkaista runoilijan elinaikana.[2]

Roomalaiskatolisen ja ortodoksisen perinteen mukainen nimipäivien vietto Suomessa pohjautui enemmänkin perinnäiseen pyhimysten muistopäivien viettämiseen, kun taas protestanttisessa, luterilaisessa perinteessä nimipäiväsankarin juhliminen oli keskeisellä sijalla. Jyväskylän seminaarissa nimipäivien juhlimisesta muodostui kuitenkin samalla kansallisen sivistyksen symboli. Nimipäivien vietto kun kosketti jokaisen arkipäivää. Juhlatavan oppilaitoksessa omaksuneet vastavalmistuneet kansakoulunopettajat veivät sen mukanaan kaikkialle Suomeen. Erityisesti seminaarin naiset ja ensimmäisten vuosikurssien naisopiskelijat toimivat seminaarin juhlaperinteiden välittäjinä.

En siis tutki tässä artikkelissa niinkään suomalaista nimipäiväperinnettä ja nimipäivien viettoa yleisellä tasolla, koska aiheesta on jo olemassa runsaasti aiempaa tutkimusta, vaan nimenomaan sitä, miksi Jyväskylän seminaarissa haluttiin vaalia nimipäivien juhlimisen tapaa, eli millaisista arvoista ja ajattelutavoista juhlatapa kertoo ja mihin sillä pyrittiin. Tarkastelen nimipäivätraditioiden leviämistä osana kansanvalistusta ja naiskansakoulunopettajien osuutta tässä tehtävässä. Tästä syystä selvitän tarkemmin, keitä olivat Aspin kirjeessä mainitut Augustat ja mitä heistä lopulta tuli kansakoulunopettajan opintojen jälkeen. He ovat eräänlainen otos niistä naisopiskelijoista, jotka ensimmäisten joukossa Isa Aspin aikalaisina kouluttautuivat ammattiin ja myöhemmin toimivat kansallisten aatteiden, perinteiden ja sivistyksen välittäjinä opettajantyössään ja vapaa-ajallaan. Vaikka tutkimuksessa ei olekaan ollut käytössä tarkempia tietoja siitä, miten juuri he edistivät nimipäivien viettoa käytännössä omissa toimissaan, koska tästä ei ole välttämättä säilynyt kirjallista lähdeaineistoa, voi asiaa kuitenkin esimerkinomaisesti tarkastella heidän kauttaan siksi, että heillä oli käytännössä ainakin mahdollisuus edistää näitä perinteitä esimerkiksi niissä oppilaitoksissa, joissa he myöhemmin toimivat opettajina.

Lisäksi Isa Aspin aktiivista runoilijuutta esimerkkinä käyttäen tarkastelen myös, millaisen toiminta-areenan tilapäisrunous tarjosi naiskirjailijoille. Isa Aspin aika kansakouluseminaarissa ja samalla aloittelevana kirjailijana on kiinnostava esimerkki siitä, miten naisten mahdollisuus opiskella ja hankkia ammatti 1800-luvun lopulla osallisti heidät suomalaiskansalliseen keskusteluun äidinkielen asemasta yhteiskunnassa ja laajemmin suomalaisuuden määrittelyyn. Aspin näkökulmasta julkisesti esitetyn tilapäisrunouden, kuten nimipäivärunojen kirjoittamisessa oli samalla kyse paljon enemmästä kuin vapaa-ajan vietosta, sillä se avasi hänelle tilaisuuden julkiseen kirjoittamiseen.

Analysoin nimipäivien vieton ja nimipäivärunouden merkitystä Isa Aspin kirjailijanuralla monipuolisten, mutta katkelmallisten ja määrällisesti vähäisten alkuperäislähteiden avulla. Tärkeimpänä lähteenä on hänen käsikirjoituskokoelmansa. Tarkemman tutkimuksen kohteena ovat hänen kymmenkunta keskeisintä tunnettua ja käsikirjoituksena säilynyttä tilapäisrunoaan. Niitä on varsin todennäköisesti ollut paljon enemmän, mutta jo nimi tilapäisrunous kertoo siitä, että julkaisemattomina ja eri henkilöille lahjoitettuina käsikirjoitusten säilyvyys on ollut uhattuna. Lisäksi hyödynnän väestökirjanpidollisia lähteitä eli seurakuntien kirkonkirjoja ja erityisesti syntyneiden ja kastettujen luetteloita. En ole kuitenkaan tätä tutkimusta varten laatinut yksityiskohtaista alkuperäislähteisiin perustuvaa biografista tutkimusta esimerkkinä mainittujen Augustojen osalta, koska se taas olisi oman erillisen tutkimuksensa aihe, vaan tukeudun jo olemassa olevaan tietoon heistä. Jyväskylän seminaarin opiskelijoista ja opettajista laaditut matrikkelitiedot ovat olleet tässä suhteessa hyödyllinen apuväline elämäntarinoiden selvittämisessä.[3]

Nimipäivien viettoa 1800-luvun suomalaisissa kodeissa

Suomen säätyläisperheisiin saatiin 1700-luvun lopulla enenevässä määrin vaikutteita ruotsalaisesta tavasta viettää nimipäiviä. Käytäntö levisi vähitellen 1800-luvun aikana kaikkialle

suuriruhtinaskuntaan. Nimipäivien viettämisen tapa omaksuttiin Saksan protestanteilta Tanskaan jo reformaation aikoihin. Tanskassa nimipäiviä vietettiin 1500-luvulta alkaen, mutta tapa yleistyi vasta 1600-luvulla. Tanskasta nimipäivien juhliminen levisi Ruotsin säätyläisperheisiin 1600-luvun aikana. Vaikutteita saatiin osin myös suoraan Saksasta. Hallitsijaperheen jäsenten nimipäivistä tuli Ruotsissa suuria kansallisia juhlapäiviä. Nimipäivien viettäminen yleistyi ensin kaupungeissa, ja vasta 1800-luvun puolivälissä tapa vakiintui maataloudesta eläneen väestön piirissä. Protestanttinen syntymäpäivien vieton kulttuuri levisi kuitenkin 1600-luvulta lähtien niin ikään Saksasta Tanskan kautta Etelä-Ruotsiin, minkä myötä aiempi nimipäivien vieton tapa siellä vaimeni. Keski- ja Pohjois-Ruotsissa taas säilyi aiempi nimipäiväperinne uuden syntymäpäivien juhlinnan rinnalla. Edelleen 1800-luvulla nimipäiviä vietettiin näillä alueilla kuitenkin syntymäpäiviä innokkaammin.[4]

Suomessa nimipäiviä juhlittiin ensimmäisiä kertoja kirjallisissa lähteissä säilyneiden tietojen mukaan 1600-luvulla kaupunkien saksalaistaustaisissa perheissä. 1700-luvulla tapa omaksuttiin säätyläiskoteihin sekä lounaisen Suomen maaseudulle. Vähitellen 1800-luvun alussa nimipäivien juhliminen levisi eri puolille Suomea niin, että 1900-luvun alkuun mennessä tapa tunnettiin kaikkialla suomalaisella maaseudulla ja perinne oli tuossa vaiheessa voimakkaimmillaan. Vastaavasti syntymäpäiväjuhlia ryhdyttiin Suomessa viettämään yleisemmin vasta 1800- ja 1900-luvun vaihteessa, mutta ne pysyivät kauan aikaa harvinaisempina. Käytäntö yleistyi vasta toisen maailmansodan jälkeen. Pitkään oli myös juhlittu vain tasakymmeniä, 50 ikävuodesta eteenpäin.[5]

Keskiajan katolisessa kulttuurissa vietettiin säännöllisesti pyhimysten muistopäiviä. Kyseessä ei kuitenkaan ollut varsinaisesti nimipäivien vietto tai pyhimysten mukaan nimettyjen henkilöiden juhliminen, vaan muistelun kohteena olivat kyseiset pyhiksi julistetut henkilöt ja heidän elämäntarinansa. Maallisempi nimipäivien vieton tapa muodostui, kun Saksassa ryhdyttiin 1500-luvun alkuvuosikymmeninä juhlistamaan kaupunkien merkkihenkilöitä ja säätyläisiä heidän nimikkopyhimystensä muistopäivinä, jolloin juhlan kohteena olivat nämä elävät henkilöt eivätkä pyhimykset. Saksassa nimipäivien vietosta tuli nopeasti muidenkin yhteiskuntaryhmien pariin levittäytynyt perinne, joka reformaation jälkeen jatkui jonkin aikaa entiseen tapaan, mutta 1500-luvun puolivälissä katolinen kirkko alkoi edistää pyhimysten nimien käyttöä kasteniminä ja siihen liittyen nimipäivien viettoa. Protestantit sen sijaan halusivat erottautua selkeästi katolisesta pyhimysten palvonnan perinteestä ja korostivat sittemmin enemmän syntymäpäivien juhlistamista. Tapa viettää nimipäiviä oli kuitenkin jo reformaation aikana ennätetty omaksua pohjoissaksalaisilta protestanttisilta alueilta Pohjoismaihin. Nimipäiväperinne juurtui Ruotsiin jo ennen 1800-lukua, vaikka muualla Euroopassa se oli katolinen ja ortodoksinen tapa. Pohjoisessa katolisen kirkon valta heikkeni reformaation jälkeen niin, ettei se toiminut sellaisena vastavoimana, johon olisi ollut tarpeen ottaa kulttuurista etäisyyttä samalla tavalla kuin vaikkapa Saksassa.[6]

Siksi Suomikin sai Ruotsin itäisenä osana vaikutteensa näistä perinteistä, jotka sitten 1800-luvun aikana kulkeutuivat kaikkialle suuriruhtinaskuntaan. Toisaalta esimerkiksi hallitsijoiden ja heidän perheenjäsentensä merkkipäivät painettiin almanakkoihin aiempien pyhimysten muistopäivien tapaan jo 1600- ja etenkin 1700-luvun alusta lähtien, jolloin heidän nimipäivänsä ikään kuin symbolisesti korvasivat vanhaa katolista perinnettä ja vahvistivat käsitystä kuninkaan asemasta maallisen hallinnon päänä.[7] Tapa on säilynyt seremoniallisena, ja Ruotsissa vietetään edelleen 2010-luvulla hallitsijaperheen jäsenten nimi- ja syntymäpäiviä kansallisina juhlapäivinä.

Eurooppalaisiin almanakkoihin lisättiin henkilönnimiä nähtävästi jo 1400-luvun viimeisinä vuosikymmeninä, mutta kyse ei ollut niinkään nimipäiväalmanakasta. Syynä oli pikemminkin kansanomainen tapa jaksottaa vuodenkierto pyhimysten muistopäivien mukaan. Myös luterilaisessa Ruotsissa (ja näin ollen myös Suomessa) katolisen kirkon pyhi-

myskalenterin nimistö siirtyi almanakkaan ja vaikutti välillisesti nimenantoon. Ensimmäiset tanskalaiset (1570) ja ruotsalaiset (1585) almanakat laadittiin saksalaisen mallin mukaan. Suomessa ensimmäinen ruotsinkielinen almanakka ilmestyi 1608 (julkaistiin Tukholmassa) helsinkiläisen Sigfrid Aronus Forsiuksen toimesta, ja hän muutti almanakan nimistöä Suomen kirkollisten kalenterien mukaiseksi. Osa nimistä oli merkitty almanakkaan samaan tapaan kuin Agricolan *Rucouskirian* (1544) kalenteriin. Ensimmäinen suomenkielinen almanakka ilmestyi 1705 Turun akatemian professorin Laurentius Tammelinin laatimana. Etunimien suomenkieliset nimimuodot kuitenkin valloittivat almanakat varsinaisesti vasta 1800-luvun lopulla.[8]

Kansan käyttöön tarkoitetuissa virsikirjoissa oli 1800-luvun lopulle saakka liitteenä kirkollinen kalenteri, joka sisälsi pyhimysnimiä ja muita kirkollisia nimiä.[9] Evankelisluterilaisessa Suomessa katolisen pyhimyskalenterin mukaiset muistopäivät rytmittivät vuotuista elämänmenoa yhä 1800-luvulla siksi, että perinteisten muistopäivien avulla oli totuttu hahmottamaan esimerkiksi maatalouden töiden sijoittumista kalenterivuoteen ja suunnittelemaan askareiden toteuttamista ajallaan. Nimipäiväkalenterin nimien suomenkielistyminen lisäsi osaltaan kiinnostusta nimipäivien viettoon, koska suomenkielinen nimistö vastasi kansan käsityksissä paremmin lähiyhteisön käytössä ollutta, tuttua henkilönnimistöä.[10] Jo ennen vuoden 1890 virallisen kalenterin nimipäiväuudistusta, joka otti huomioon aiempaa paremmin suomalaisen nimistön, suomenkielistä etunimistöä tekivät tunnetuiksi vuosisadan loppupuolella monet suomenkieliset epäviralliset nimipäiväkalenterit ja 1881 lähtien ilmestyneet Kansanvalistusseuran kalenterit.[11]

Suomalaiseen nimipäivien viettoon ovat alusta lähtien kuuluneet nimipäiväjuhlien järjestäminen, vieraiden kestitseminen ja etenkin lounaisessa ja läntisessä Suomessa nimipäiväkuusi, jonka alle tai oksille sijoitettiin nimipäivälahjat. Nimipäiväkuusi oli Suomessa tunnettu jo ennen joulukuusen yleistymistä 1870- ja 1880-luvulta lähtien. Nimipäiväsankaria oli tapana muistaa lahjoin tai nimipäivätaululla, johon oli kauniin kuvituksen lisäksi kirjoitettu nimipäiväruno. Sittemmin nämä taulut muuttuivat nimipäiväkirjeiksi, joihin liittyi onnitteluruno, ja lopulta nimipäiväkorteiksi. Nimipäiväkorttien postittaminen yleistyi vasta 1800- ja 1900-luvun vaihteessa, pian joulu- ja uudenvuodenkorttien vanavedessä. Erityisen suosittua nimipäiväkorttien lähettäminen oli 1900-luvun alussa. Myös onnittelulauluja sepitettiin juhlintaa varten ja 1800-luvun lopulla tuli maaseudullakin tavaksi herättää päivänsankari aamulla onnittelulaululla.[12] Nimipäivärunous ja runomuotoiset onnitteluvärssyt olivat siis muodostumassa tavalliseksi tavaksi muistaa päivänsankaria jo 1800-luvun lopulla.

Nimipäiviin liittyi runsaasti juhlaperinteitä. Monet juhlapäivään liittyneet valmistelut, kuten päivänsankarin muistaminen, lahjojen valmistaminen, nimipäiväkestien järjestäminen ja emännöiminen, kuuluivat etenkin naisten tehtäviin. Nimipäiväonnitteluihin liittyivät tärkeänä osana päivänsankarille osoitetut nimipäivärunot ja onnitteluvärssyt.

Jyväskylän seminaarissa vietettiin vapaaaikaa ja juhlapäiviä "yhtenä suurena perheenä", mihin usein luettiin kuuluviksi myös opettajien puolisot ja lapset. Esimerkiksi johtajan ja johtajattaren syntymäpäivinä laulettiin päivänsankarille.[13] Jyväskylän naisseminaarilaisten vapaahetkiin kuuluivat musiikki, seuraleikit ja juhlavalmistelut. Isa Aspin aikana 1870-luvun alussa seminaarissa toimi myös lukuseura.[14] Jyväskylän seminaarin käyneet kansakoulunopettajattaret tutustuivatkin viimeistään opiskelijavuosinaan nimipäivien yhteisölliseen viettoon ja erilaisiin nimipäivään liittyneisiin perinteisiin.[15] Se oli tavallaan osa kaiken sen tapakulttuurin ja erityisosaamisen opiskelemista, jota kansakoulunopettajuuteen ammattina 1800-luvun viimeisinä vuosikymmeninä liittyi.

Jyväskylän seminaarin ensimmäisten vuosikymmenten naisopiskelijat ja heidän elämäntyönsä

Suomalaisten naisten mahdollisuudet saada korkeampaa koulutusta ja suorittaa tutkintoja alkoivat parantua huomattavasti 1860-luvulta

lähtien. Jyväskylän vuonna 1863 perustettu suomenkielinen kansakouluseminaari toimi niin kutsuttuna kaksoisseminaarina, jossa miehet ja naiset opiskelivat kahdessa toisistaan erillisessä osastossa. Helsinkiläinen Maria Tschetschulin suoritti vuonna 1870 erikoisluvalla ensimmäisenä naisena Suomessa ja samalla Pohjoismaissa ylioppilastutkinnon.[16] Jyväskylän seminaarista päästötodistuksen vuonna 1869 saanut Emma Irene Åström valmistui ensimmäisenä suomalaisena naisena filosofian kandidaatiksi vuonna 1882 ja samana vuonna hänet vihittiin filosofian maisteriksi.[17]

Jyväskylän seminaarin ensimmäiset miesopiskelijat tulivat tyypillisesti maaseudulta, mutta naisopiskelijat olivat useimmiten lähtöisin säätyläis- ja kaupunkilaisperheistä.[18] Isa Asp kuului Jyväskylän seminaarin ensimmäisten vuosikymmenten opiskelijoihin, joista moni oli lahjakas kirjoittaja ja pyrki aktiivisesti kirjailijan tai runoilijan uralle. Esimerkiksi Minna Johnsson (myöhemmin Canth) opiskeli Jyväskylän seminaarissa syksystä 1863 alkaen, mutta keskeytti opintonsa avioiduttuaan lehtori Canthin kanssa. Jo avioliiton aikana hän työskenteli sanomalehtinaisena ja kirjailijana.[19] Isa Aspin kanssa samana syksynä opintonsa aloitti muiden muassa hänen ikätoverinsa, Kälviän nimismiehen tytär Lucina Hagman, josta sittemmin tuli koulun johtajatar, Naisasialiitto Unionin puheenjohtaja sekä Martta-järjestön ja Suomalaisen Naisliiton perustaja ja kansanedustaja.[20]

Seminaarissa Isa Aspin lähimpään ystävä- ja toveripiiriin kuului kaikkiaan kahdeksan Augustaa, joiden nimipäivää koko seminaarin "perhe" halusi juhlistaa. Augusta on Augustin sisarnimi. Molemmat pohjautuvat latinan Augustukseen, joka merkitsee kunnioitettavaa ja kunnianarvoisaa. Suomalaisessa almanakassa Augusta käväisi jo 1790-luvulla (silloin nimipäivä sijoittui elokuulle), mutta tuli almanakkaan pysyvämmin vuosiksi 1871–1928 sekä lopulta 1950–1973 (jälkimmäisellä jaksolla Augustan nimipäivä oli 30.7.). Augusta-nimi oli siis juuri vuonna 1871 tullut jälleen nimipäiväkalenteriin ja tuosta vuodesta eteenpäin Augustan nimipäivää vietettiin 20. syyskuuta, joka kyseisenä vuonna sijoittui keskiviikkopäivään. Nimet August ja Kustaa sekoittuivat kansan kielitajussa läntisessä Suomessa, varsinkin Etelä-Pohjanmaalla, missä Augustia saatettiin kutsua Kustaaksi, Kyöstiksi tai Köpiksi. Myös Augustan puhuttelumuotoina käytetyt Kustaava, Taava ja Staava osoittavat, että nimi sekoittui täysin erilliseen nimeen Kustaava. Muita Augusta-nimen kutsumamuotoja olivat Asta, Aakusta, Kusta ja jopa Aku.[21]

Nimi August oli erityisen suosittu saksalaisten hallitsijoiden, aatelisten ja kulttuurivaikuttajien nimenä. Monet ylhäisön ja hallitsijaperheiden naiset saivat ristimänimekseen Augustan.[22] Esimerkiksi yksi Venäjän keisarinna Katariina II:n (1729–1796) alkuperäisistä etunimistä oli Auguste (isän, Anhalt-Zerbstin ruhtinas Christian Augustin kaimanimenä),[23] ja Ruotsin kuningas Oscar I:n (hallitsijana 1844–1859) puolison kuningatar Josefinan (Joséphine) äiti oli Baijerin prinsessa Augusta. Itse hän oli puolestaan saanut isänäitinsä keisarinna Joséphinen, Napoleon I:n puolison kaimanimen.

Augusta on 2010-luvulla varsin harvinainen suomalaisen naisen etunimi, mutta 1800-luvulla se oli suosittu nimi etenkin säätyläis- ja virkamiesperheissä. Ruotsissakin Augusta oli erityisen suosittu samalla vuosisadalla.[24] 1800-luvun alkupuolen nimimuodeista ei ole olemassa koko Suomea kattavia tilastoja, mutta Augusta-nimen yleisyyttä on tutkittu jonkin verran alueellisesti. Esimerkiksi Turussa Augusta oli vuosina 1825–1844 kahdeksanneksi suosituin kastettujen tyttöjen ensimmäinen etunimi. Tosin tilastoon on laskettu vain tuon ajan evankelisluterilaiset seurakunnat ja niissä kastetut lapset.[25] Koko Suomeen verrattuna Augusta oli vuosisadan lopulla erityisen suosittu ensimmäisenä etunimenä Ahvenanmaan, Turun ja Porin sekä Kuopion lääneissä 1870-luvulta lähtien.[26]

Toisaalta nimi ei ollut pelkästään kaupunkilaisten suosiossa ja esimerkiksi keskisuomalaisella maaseudulla nimet August ja Augusta omaksuttiin paikallisen väestön käyttöön juuri samoihin aikoihin kuin Jyväskylän seminaarin kahdeksan Augustaakin olivat saaneet nimensä, eli 1840- ja 1850-luvun vaihteessa. Tätä tutkimusta varten ei ole käytettävissä yksi-

Jyväskylän seminaarin oppilaita lukuvuonna 1871–1872. Takana vasemmalta: Alma Lydia Hackstedt (s. 1851), Olga Fredrika Nyman (1849–1931), Emmi Elisabeth Sarelius (1850–1924), Johanna Gustava Norlund (s. 1850). Edessä vasemmalta: Aina Katariina Topelius (Z. Topeliuksen tytär, 1851–1932), Elisabeth Smedberg (1851–1895), Hilma Gustafva Pottala (1848–1911). Kaikki valmistuivat seminaarista vuonna 1873. JY, Avoimen tiedon keskus / tiedemuseo.

tyiskohtaista tutkimusta niiden paikkakuntien ja seurakuntien nimenantokäytännöistä, joissa tutkimuksen kohteena olevat Augustat syntyivät ja kastettiin.

Vertailun vuoksi esimerkiksi keskisuomalaisella maaseudulla Kivijärvellä ensimmäinen August-nimen 1810-luvulla saanut oli talollisentyttären aviottomana syntynyt poika. Aviottomien lasten nimeämisessä oli tyypillistä, että nimet valittiin joko äidin suvusta tai täysin suvun perintönimistä poikkeavasti paikallisyhteisössä harvinaisten nimien joukosta.[27] Ensimmäinen Kivijärvellä Augusta-nimen saanut oli kappalainen Alexander Dahlströmin ja tämän puolison Catharina Sofia Cheilanin vuonna 1829 syntynyt tytär. Alexander Dahlström toimi sittemmin vuodesta 1840 lähtien Viitasaaren kirkkoherrana. Augusta-nimi tuli paikallisesti uudelleen suosioon vasta 1870-luvun alussa, muttei kaikkien kohdalla pelkästään siksi, että nimi oli hiljattain tullut almanakkaan. Paikkakunnalla vastasyntyneiden nimenä siihen saakka harvinaisen etunimen sai tuolloin aviottomana syntynyt lapsi, jonka kummitäti oli myös etunimeltään Augusta, ja nähtävästi hänet ristittiin tämän kaimaksi. Sen jälkeen Augusta oli erityisesti 1870-luvulla muodissa tyttöjen jälkimmäisenä etunimenä.[28]

Myös Karstulassa kastettiin ensin kappalainen Gustaf Adolf Martinin tytär Augusta Vilhelmina Amanda vuonna 1834 äitinsä Augusta Amalian kaimaksi, ja seurakunnan seuraava Augusta (aviottomana syntynyt tyttö Amanda Augusta) sai nimensä 1841. Muualla Keski-Suomessa Augusta tuli etunimenä käyttöön Jämsässä ja Keuruulla jo 1820-luvulla ja Jyväskylässä 1840-luvulla.[29] Juuri 1840-luvulla miesten nimistä johdetut naistennimet (kuten Augustista johdettu Augusta) saavuttivat erityistä suosiota kaupungeissa, ja kaikkialla Suomessa vastaava nimityyppi oli suosituimmillaan 1800-luvun jälkipuoliskolla. Esimerkiksi Jyväskylässä nämä miesten etunimien feminiinijohdokset nousivat suosioon kaupunkiporvariston perheissä 1840-luvulla, kun Jyväskylä oli juuri saanut kaupunkioikeutensa 1837.[30]

Maaseudulle Augusta-nimi levisi säätyläisten ansiosta ainakin pohjoisessa Keski-Suomessa, mutta toisaalta paikallinen talollisväestö ei aina kiirehtinyt jäljittelemään heitä. Tässä tutkimuksessa käytettyjen lähteiden avulla on mahdotonta vastata kattavasti siihen, miksi juuri Augusta oli yleinen Isa Aspin aikalaisten opiskelijoiden joukossa. Voidaan kuitenkin todeta, että Augusta-nimi oli ollut suosiossa erityisesti 1800-luvun puolivälissä, ja tämän nimimuodin ilmentymänä Isa Asp saattoi Jyväskylään opiskelemaan tultuaan havaita, että sitä oli suosittu eri puolilla Suomea syntyneiden seminaaritovereiden perheissä samoihin aikoihin. Tässä artikkelissa keskeistä ei olekaan vastata siihen, miksi Augusta-nimi oli yleinen seminaarilaisten joukossa, vaan pikemminkin pohdin kahdeksan

Augustan elämänvaiheiden avulla eräänlaisena otoksena sitä, miksi nimipäivien vietto muodostui tärkeäksi naisseminaarilaisten näkökulmasta.

Keitä sitten olivat Isan mainitsemat Augustat, ja mitä heistä tuli seminaarivuosien jälkeen? Seminaarin muistojulkaisuun heidän elämänvaiheistaan on koottu tietoa vuoteen 1937 saakka. Isa Aspin nerokkaimpana pitämä Augusta todellakin eteni heistä kasvattajan ammatissa pisimmälle. Augusta Emilia Bergman (s. 24.7.1848 Alajärvi, kastetiedoissaan Emilia Augusta, k. 11.8.1933) oli Lucina Hagmanin tapaan nimismiehen tytär.[31] Augusta Bergman sai todennäköisesti pari vuotta aiemmin Alajärvellä kastetun kappalaisen tyttären kaimanimen. Karl Wilhelm Hjeltin ja Ottiliana Vilhelmina Allénin vuonna 1846 syntynyt tytär sai nimekseen Augusta Vilhelmiina, ja kummeikseen nimismies Bergmanin puolisoineen.[32]

Augusta Bergmanin vanhemmat Zacharias Bergman ja Mathilda Karolina Simelius järjestivät tyttärensä opiskelemaan Kokkolan porvarialkeiskoulun jälkeen Vaasan tyttökouluun. Augustan äiti oli pohjanmaalaisten pappissukujen jälkeläinen, mikä varmasti osaltaan vaikutti vanhempien innokkuuteen tarjota tyttärelleen mahdollisuuden kouluttautua. Bergman sai päästötodistuksen Jyväskylän seminaarista vuonna 1872. Jo seminaarissa opiskellessaan hän toimi seminaarin johtajan Karl Gabriel Leinbergin lasten kotiopettajana. Bergman suoritti tutkinnon pedagogiikassa ja pedagogiikan historiassa 1873, dogmatiikassa ja siveysopissa 1875, suomen kielessä ja kirjallisuudessa 1877 sekä musiikin teoriassa 1879. Hän työskenteli opettajana Helsingin kaupungin suomenkielisessä kansakoulussa 1872–1875, Viipurin kaupungin kansakoulussa 1875–1880, oman toimensa ohella uskonnon opettajana Viipurin ruotsalaisessa tyttökoulussa 1876–1880 sekä laulunopettajana Viipurin reaalikoulussa 1878–1880.[33]

Bergmanista tuli lopulta Sortavalan seminaarin johtajatar, missä tehtävässä hän toimi vuosina 1880–1903 sekä vt. johtajattarena vielä 1904 ja kevätlukukaudella 1907. Lisäksi hän opetti johtajattaren tehtävän ohella seminaarin naisosastossa uskontoa, käsitöitä ja ajoittain ruotsin kieltä. Augusta Bergmanilla ei ollut tehtävään tullessaan aiempaa johtajakokemusta, mutta häntä kuvattiin lujaksi ja tarmokkaaksi kasvattajaksi. Bergman oli Sortavalan Raittiusseuran perustaja ja Sortavalan Evankelisen Seuran perustaja ja johtokunnan jäsen sekä seuran kanslianhoitaja 1907–1911. Lisäksi hän toimi Sortavalan Diakonissalaitoksen laulunopettajana. Hän teki opintomatkoja Italiaan, Sveitsiin ja Saksaan. Bergmanille myönnettiin ansioistaan Aleksanteri III:n muistomitali.[34]

Myös muut Augustat kunnostautuivat kansanopetuksen saralla. Augusta Emilia Larsson (s. 24.9.1849 Jokioinen, k. 11.1.1881 Tampere) oli Jokioisten tehtaan konemestari Carl Gustaf Larssonin ja tämän puolison Sofia Lundgrenin tytär. Hän opiskeli ensin Tampereen ruotsalaisessa tyttökoulussa ja sai päästötodistuksen Jyväskylän seminaarista vuonna 1872. Larsson toimi opettajana Tampereen kaupungin kansakoulussa 1872–1876. Opettajan ura jäi kuitenkin lyhyeksi ennen perheen perustamista. Vuonna 1876 hän avioitui Tampereen verkatehtaan värimestari Karl Vossin kanssa. Saksalainen Voss muutti 1903 synnyinmaahansa, missä kuoli samana vuonna. Avioliitosta syntyivät lapset Karl Fredrik (s. 1877) ja Anna Sofia (s. 1879).[35]

Aina Augusta von Torcken, myöhemmin Ahlberg (s. 7.1.1853 Laitila, k. 19.8.1931) oli nimismies Berndt Mauritz von Torckenin ja tämän puolison Selma Gustava Cumeniuksen tytär, joka kävi kansakoulun Huittisissa ennen kuin aloitti opinnot Jyväskylän seminaarissa. Hän sai seminaarin päästötodistuksen vuonna 1875, ja toimi sen jälkeen opettajana Lopen kirkonkylän kansakoulussa 1875–1876 sekä Turun kaupungin kansakoulussa 1876–1879. Hän avioitui vuonna 1880 metsänhoitajaksi opiskelleen Adolf Johan Ahlbergin (s. 12.9.1856 Turku, k. 21.12.1938 Helsinki) kanssa. Tämä toimi sittemmin vuodesta 1896 lähtien aluemetsänhoitajana Loimolan, Jalasjärven, Mikkelin ja Savonlinnan alueella.[36] Apteekkari I. Forsbergin ja tämän puolison Augusta Henrika Granitin tytär Johanna Augusta Forsberg (s. 30.8.1848 Liperi, k. 8.6.1913 Värtsilä) opis-

keli vain kotona ennen pyrkimistään Jyväskylän seminaariin, mistä sai päästötodistuksen vuonna 1872. Hän peri Augusta-nimen äidiltään ja toimi opettajana Liperin yksityisessä kansakoulussa vuosina 1872–1874 ja Tohmajärven Värtsilän kansakoulussa 1874–1904.[37]

Isa Aspille tutuimmat Augustat seminaaritoverien joukossa olivat Hanna Favorin ja Augusta Demander. Hanna Augusta Favorinin (s. 23.12.1845 Alaveteli, k. 27.11.1919 Lohja) vanhemmat olivat kappalainen Anders Abraham Favorin ja Lovisa Ingman. Äidin isä oli Vaasan läänin komissiomaanmittari Harald Ingman. Ensimmäisen seminaarivuotensa ajan Hanna Favorin asui Isa Aspin huonetoverina seminaarin asuntolassa. Heillä oli tapana lukea ja sepittää runoja yhdessä, ja heiltä tilattiin aina opiskelutoverien nimi- ja syntymäpäiviä varten runoja, jotka sitten esitettiin yhdessä laulaen päivänsankarille. Hanna oli Isan lapsuudenystävän Etta Favorinin sisar. Isa oli ollut Ettan leikkitoveri Suomussalmen pappilassa kesällä 1861.[38]

Hanna Favorin valmistui kansakoulunopettajaksi Jyväskylän seminaarista, mistä hän sai päästötodistuksen 1874. Hänellä oli tutkinto historiassa sekä lisäksi kasvatusopissa (1888). Favorin toimi opettajana Uudenkaarlepyyn ruotsalaisessa tyttökoulussa 1874–1875, historian ja maantiedon opettajana Hämeenlinnan suomalaisessa tyttökoulussa 1881–1884 ja maantiedon opettajana Helsingin suomalaisessa jatko-opistossa 1889–1913. Favorin teki opintomatkan Ruotsiin, Saksaan ja Sveitsiin vuonna 1884. Favorinin julkaisuihin kuului muiden muassa *Kansakoulun Maantiede* useina painoksina. Lisäksi hän oli kääntänyt suomeksi esimerkiksi Charles Dickensin teoksen *Sanoma mereltä* (1880) ja Timothy Shay Arthurin *Kymmenen iltaa ravintolassa ja mitä siellä näin*. Taidemaalari Ellen Favorin oli Hanna Favorinin sisar.[39]

Augusta Cecilia Demander (s. 2.1.1846 Pohjan pitäjä, k. 17.4.1918 Ristiina) oli koneentekijä K. Demanderin tytär, joka oli käynyt Tampereen yksityistä tyttökoulua 1855–1859. Demanderin opiskellessa Jyväskylässä samaan aikaan kuin Isa Asp he asuivat huonetovereina seminaarissa syksyllä 1872. Augusta Demander sai päästötodistuksen Jyväskylän seminaarista 1875. Hän toimi opettajana Ristiinan kirkonkylän kansakoulussa 1875–1913.[40] Demander kirjoitti 25-vuotisen opettajanuran suomalla asiantuntemuksella teoksen *Kokemuksia kansakoulussa* (1905), ja omisti kirjansa Uno Cygnaeuksen muistolle.[41] Opiskeluvuosina Demanderia kutsuttiin seminaarissa nimellä Gusti, ja hän esimerkiksi allekirjoitti kirjeensä tätä etunimeä käyttäen.[42]

Emma Augusta Kastegrén (s. 2.7.1850 Leppävirta, k. ennen 1940) oli koulumestari Petter Kastegrénin ja Emma Stenbäckin tytär. Leppävirralla Augusta-nimi lienee ollut suosittu ainakin siksi, että kirkkoherra, rovasti Daniel Fredrik Danielsson Wallen puoliso, ruustinna Selma Augusta Allén kantoi samaa nimeä. Ainakin apulaispappi, vt. kappalainen Frans Niklas Lakströmin tytär Anna Augusta Elisabeth sai 1866 kummeina olleiden kirkkoherran ja tämän vaimon kunniaksi ruustinnan kaimanimen toiseksi etunimekseen. On erittäin todennäköistä, että kirkkoherran rouvan etunimi vaikutti myös Emma Augustan jälkimmäisen nimen valintaan. Emma Augusta kävi Kuopion tyttökoulua, josta pääsi 1865, ja sai päästötodistuksen Jyväskylän seminaarista 1875. Hän toimi opettajana Anjalan Verolan–Takamaan kansakoulussa 1875–1884 ja Sippolan Inkeroisten kansakoulussa 1884–1917.[43]

Laura Augusta Stenij, sittemmin Cleve (s. 8.8.1853 Valkeala, k. 15.7.1926) syntyi Valkealan Oravalan kartanon tilanhoitajan perheeseen ja sai jälkimmäiseksi nimekseen äidin kaimanimen. Vanhemmat, luutnantti Vilhelm Stenij ja Augusta Alexandra Bernhardina Hornborg, saivat samana vuonna tilan omistukseensa luutnantin isän, majuri Erik Stenij'n jälkeen. Laura Augustan äiti oli Valkealan kirkkoherran, Johan Kristian Hornborgin tytär. Isä Vilhelm joutui kuitenkin vararikkoon vuonna 1869 ja siirtyi seuraavana vuonna Laukaan Vehniän tilan omistajaksi. Lanko, Valkealan kirkkoherra Hornborgin poika, hovioikeudenasessori Johan Kristian Hornborg hankki Oravalan omistukseensa. Vuonna 1875 Vilhelm Stenij toimi liikemiehenä Jyväskylässä. Tytär kävi Jyväskylän tyttökoulua ja sai päästötodistuksen Jyväskylän

seminaarista 1876. Laura Augusta Stenij toimi opettajana Valkealan kirkonkylän tyttökansakoulussa 1876–1877. Hän avioitui vuonna 1878 rovasti Othniel Johannes Cleven (s. 1852) kanssa. Perheeseen syntyivät äitinsä ja isoäitinsä kaimanimen saanut esikoistytär Augusta Maria (1879), sekä muut lapset Johanna Irene Matilda (1882), Henrik Johannes (1884), Fredrik Adolf (1889) ja Eliel Sakarias Joakim (1900). Othniel Cleve toimi Ylihärmän kirkkoherrana vuosina 1886–1931. Hän oli valmistunut ylioppilaaksi Jyväskylän alkeisoppilaitoksesta (lyseo), missä hänen isänsä Otto Henrik Cleve toimi teologian lehtorina.[44]

Kaikki seminaarin kahdeksan Augustaa toimivat seminaariopintojen jälkeen kansakoulunopettajina ja kasvattajina. Avioliiton solmiminen ja perheen perustaminen merkitsivät 1870-luvulla kuitenkin yleensä sitä, että naisopettaja luopui ammatistaan ja siirtyi kotiäidiksi huolehtimaan lähinnä omien lastensa kasvatuksesta.

Isa Asp nimipäivärunoilijana

Myös nimi- ja syntymäpäivärunojen kirjoittamisen tapa periytyi suomalaiseen kulttuuriin 1500-luvun loppupuolen saksalaisista juhlatavoista. Nimipäivärunot olivat merkittävä osa ruotsalaista nimipäivien viettoa jo 1600-luvulta lähtien. Esimerkiksi runoilija ja lauluntekijä Carl Michael Bellman (1740–1795) kirjoitti nimipäivien viettoa varten lauluja.[45] Myös Suomessa oli säätyläispiireissä tapana laatia nimipäiviä ja muita merkkipäiviä varten tilapäisrunoutta 1600- ja 1700-luvulla.[46]

Isa Aspin kirjeenvaihtoon sisältyy runsaasti tilapäisrunoutta. Hän kirjoitti kautta elämänsä pieniä runonkatkelmia kirjeiden osaksi ja liitteiksi, mutta myös lähipiirissä järjestettyjä juhlia varten.[47] Tarkastelen seuraavassa tarkemmin kymmentä hänen kirjoittamaansa varsinaista onnittelurunoa.[48] Aspille onnittelurunojen kirjoittaminen oli tuttua jo lapsuudesta ja nuoruudesta. Vuodesta 1867 lähtien asuessaan Ämmän tehtaalla nuori Isa piti ruotsiksi kotikoulua muutamalle nuoremmalle sisarukselleen sekä ruukin ruotsinkielisten työmiesten lapsille. Yhteensä oppilaita oli kymmenen. Esimerkiksi keväällä 1869 Aleksanteri II:n syntymäpäivänä vietetyssä juhlassa hänen oppilaansa esittivät Aspin hallitsijan kunniaksi sepittämät runot, jotka he lauloivat virren sävyyn ja virren nuotilla.[49]

Aspin perheessä oli tavallista, että perheenjäsenet ilmaisivat itseään runoja kirjoittamalla ja niitä lauluiksi säveltäen. Isa Aspin veli Edvard Merikari (1869–1953) pääsi ylioppilaaksi Oulun Suomalaisesta Yksityislyseosta ja opiskeli Helsingin Liikemiesopistossa. Vaikka hän teki elämäntyönsä talous- ja liike-elämässä toimien Suomen Lähetysseuran kustannusliikkeen päätoimisena hoitajana sekä Valtioneuvoston kirjapainon kirjanpitäjänä vuosina 1917–1936, hän työskenteli myös Yhdysvalloissa toimittajana ja sanomalehtimiehenä sekä kirja- ja kustannusalalla. Merikari kirjoitti muun muassa useita kirjoja sekä artikkeleita Pohjois-Pohjanmaalla ilmestyneisiin lehtiin, kuten *Kalevaan*. Hänen runojaan julkaistiin lehdissä jo 1890-luvulla. Ne käsittelivät isänmaallisia ja hengellisiä aiheita sekä paikallis- ja henkilöhistoriaa. Lisäksi hän kirjoitti runoja häihin ja syntymäpäiviksi. Merikari laati sävellyksen joihinkin omiin runoihinsa sekä myös sisarensa Isa Aspin "Aallon kehtolaulu" -runoon. Myös isä Jaakko Asp oli sepittänyt sävellyksiä runoihin.[50]

Isa Aspin perheen piirissä kirjoittamista nimipäivärunoista on säilynyt esimerkiksi runo "På Fredriks namnsdag" (Fredrikin nimipäivänä), jonka hän omisti vanhimmalle veljelleen Fredrikille (s. 1854) vuonna 1865:

Kunniaksi pikkuveljen
tämän laulun sepitän,
sitä vain nyt pahoitellen –
aikaan sain vain ikävän.
Älä sitä arvostele,
älä myöskään kehuskele.

Matkallasi ilon aiheet
olkoot aina suuremmat,
sinua kun monet vaiheet,
myöskin surut kohtaavat.
Kevätaurinkosi taivas
olkoon kirkas – pienet vaivas.

Isälleen Jaakko Aspille, joka itsekin kirjoitti runoja ja lähetti niitä julkaistavaksi nimimerkillä *Oulun Wiikko-Sanomiin*, Isa kirjoitti useita runoja. Vuodelta 1868 on esimerkiksi säilynyt runo "På Pappas namnsdag" (Isän nimipäivänä).[51] Itsekin runoilijana tämä varmasti myös arvosti näitä runoja muita perheenjäseniä enemmän. Samaan ryhmään näiden onnittelurunojen kanssa kuuluu lisäksi 1866 kirjoitettu runo "På Calles födelsedag" (Kallen syntymäpäivänä), jonka kohdetta ei ole voitu täsmällisesti määritellä. Toivo Hyyryläinen on arvioinut, että se saattaisi olla Isan veljille kirjoitettu runo (mikä tuntuu kummalliselta sikäli, että heistä vanhimmat olivat nimeltään Fredrik ja Jaakko) tai ruukinpatruuna Backmanin pojalle, tuolloin noin kymmenvuotiaalle Karl Wilhelmille omistettu onnitteluruno, mikä vaikuttaa uskottavammalta selitykseltä. Muita lasten onnittelurunoja oli esimerkiksi Marialle nimipäivänä omistettu "Till Maria" (1869), joka oli omistettu joko hänen Maria-ystävälleen tai jollekulle naapuruston samannimisistä säätyläisneideistä. Vuonna 1872 Isa Aspin kuoleman jälkeen *Pääskynen*-lastenlehdessä julkaistu "Pikku Leena" -runo sijoittui "Malinan wärssyt" -kertomuksen yhteyteen, ja sen Asp on kirjoittanut nimipäiväonnittelulauluksi.[52]

Muutettuaan paikkakunnalle 1870 Aspin perhe ystävystyi Puolangan kirkkoherra Johan Fredrik Thauvónin perheen kanssa. Isa Asp kirjoitti erilaisina perheiden juhlapäivinä, ja etenkin nimi- ja syntymäpäivinä aina runoja, jotka yleensä esitettiin laulaen ne jollakin tutulla nuotilla. Hän kirjoitti useita runoja perheenjäsenilleen, sekä runoja ystävänsä Sallyn äidille, ruustinna Emilia Thauvónille Emilian päivänä ja Sallylle tämän syntymäpäivänä. Joskus hän kirjoitti nuorempia sisaruksiaan varten runot suomeksi, koska ruotsin kielen käyttö ei ollut heille vielä luontevaa, mutta näitä jälkimmäisiä runoja ei yleensä tallennettu, joten niitä ei ole säilynyt.[53]

Jyväskylän seminaarista saivat alkunsa monet vuotuisten juhlapäivien viettoon liittyneet tavat, kuten 1860-luvulta lähtien vietetyt kuusijuhlat, jotka kulkeutuivat sittemmin seminaarin käyneiden kansakoulunopettajien mukana ympäri Suomea niille paikkakunnille, joilla he toimivat opettajantehtävässä. Esimerkiksi koulun kuusijuhlat yleistyivät kansakouluissa ja joulukuuset tätä kautta vähitellen myös koululaisten kodeissa.[54] Aloitettuaan opinnot Jyväskylän seminaarissa syksyllä 1871 Isa Asp kirjoitti yhä edelleen tilapäis- ja juhlarunoutta, seminaariaikana myös suomeksi. Asp sai esimerkiksi seminaarin johtajatar Lydeckeniltä tehtäväksi kirjoittaa juhlarunon seminaarissa järjestettyyn juhlaan, jota vietettiin 12. lokakuuta 1871 Tammisaaren ruotsinkielisen naisseminaarin avajaisten johdosta.[55]

Maininnan nimipäivistä sisältää myös Augusta Demanderin vuonna 1905 julkaistun teoksen kuvaus kansakoulun juhlista, jossa hän viittaa kuusijuhlien ja muiden suurempien juhlien lisäksi nimipäivien juhlimisen tapaan seuraavasti: "Kansakoulussa vietetään muiden lisäksi vielä vaatimaton kesti. Se on opettajan nimipäivä, joka lasten mielestä kyllä on arvokas ja hauska juhla. Se näkyykin säilyvän heissä hauskana muistona." Oli tapana, että lapset juhlistivat opettajan nimipäivää muistaen tätä onnitteluilla ja pienillä lahjoilla.[56] Yhä 1900-luvun alussa siis noudatettiin niitä nimipäiväperinteitä, joihin kansakoulunopettajat olivat opiskeluvuosinaan 1860- ja 1870-luvulla oppineet ja tottuneet osana seminaarin laajaa perheyhteisöä.

Tiettävästi seminaarin Augustoille yhteisessä nimipäiväjuhlassa omistettua Isa Aspin onnittelurunoa ei ole säilynyt, mikäli hän edes tällaista mahtoi laatia. Sen sijaan muutamista muista hänen runokäsikirjoituksistaan voi päätellä, että ne on kirjoitettu nimenomaan nimipäivä- tai syntymäpäivärunoiksi. Jo vuonna 1866 Asp kirjoitti runon "Till vår lärarinna" (Opettajattarellemme). Toivo Hyyryläinen on tulkinnut, että se oli todennäköisesti omistettu Constance Malmille, jonka yksityisopetuksessa Asp opiskeli syksystä 1865 syksyyn 1866. Kyseessä on selvästi onnitteluruno ja varsin todennäköisesti opettajan nimipäivää varten kirjoitettu runo, koska siinä kuvataan:

Luoksesi pienokaiset
tulevat laulamaan,

Sinulle, Opettaja
iloa tuottamaan.

ja viimeisessä säkeistössä todetaan:

Kuitenkin onnittelemme
ja sinua kiitämme.[57]

Tultuaan syntymäpäivänään herätetyksi toisten laululla Asp kirjoitti runon ”På min 18:de födelsedag” (18:na syntymäpäivänäni), jossa hän pohti haavettaan aloittaa opinnot Jyväskylän seminaarissa (mikä edellytti 18 vuoden ikää) ja muutenkin aikuistumistaan.[58]

Seminaarissa Asp kirjoitti vuonna 1872 onnittelurunon Idalle:

Koko luokka Idallemme
toivottaa nyt onnea,
enkeleitä rukoilemme,
valoa ja iloa.

Runo on luonteeltaan julkisempi onnitteluruno, jonka Asp on sepittänyt koko luokan puolesta. Sen kohteena oli opiskelutoveri Ida Fredrika Sjöblad (myöhemmin Ahlgrén, s. 9.3.1853 Eurajoki), Eurajoen pitäjänapulaisen Gustaf Sjöbladin tytär, joka opiskeli yksityisesti pastori Nordlundin luona ennen seminaariin tuloaan, sai Jyväskylän seminaarin päästötodistuksen 1875 ja toimi opettajana Sääksmäellä sekä Kokemäen kirkonkylän koululla vuoteen 1911 saakka. Hän otti osaa paikkakunnan kulttuuriharrastuksiin ja naisasian edistäminen oli hänelle tärkeää. Sjöblad avioitui kansakoulunopettaja Vilho Ahlgrénin kanssa.[59]

Lydia Lagus (myöhemmin Koskimies) oli Isa Aspin parhaimpia ystäviä seminaarissa. Hän oli musikaalisesti lahjakas, ja siirtyi pian seminaariopinnoistaan lauluopintojen pariin ja oopperalaulajan uralle.[60] Isa omisti Lydialle useita runoja, kuten 23. toukokuuta 1872 runon ”Lydian päivänä”.[61]

Armas aamu valkenee,
taivas synkkä selkenee,
Varpu pieni laulellen
sanoo aamun tullehen;

OPAS GENEETTISEN SUKUTUTKIMUKSEN PERUSTEISIIN

Geneettinen sukututkimus on voimakkaasti kasvava harrastus. Suomen Sukututkimusseura tarjoaa harrastajille runsaasti koulutusta ja neuvontaa eri puolilla maata. Laadukkaan koulutuksen oheen on kuitenkin kaivattu suomenkielistä opasta, joka voisi johdattaa geneettisen sukututkimuksen aloittamiseksi, mutta joka myös tukisi harrastajia koulutuspäivän jälkeen.

Tätä puutetta paikkaamaan Suomen Sukututkimusseura on julkaissut käsillä olevan lyhyen johdatuksen geneettiseen sukututkimukseen. Se on tarkoitettu ensisijaisesti Sukututkimusseuran koulutuspäivien oheisaineistoksi, mutta sitä voi lukea myös itsenäisenä oppaana.

Oppaassa kerrotaan, mitä geneettisellä sukututkimuksella tarkoitetaan ja mitä harrastuksen parissa toimivat tekevät. Lisäksi esitellään DNA- kuluttajatestejä tarjoavan Family Tree DNA:n testivalikoimaa, ts. mitä testejä on tarjolla ja millaista tietoa niillä voidaan saada. Oppaassa selostetaan myös kuinka voi rakentaa omaa sukulinjaansa haplopuussa.

Oppaan normaalihinta on 17 euroa ja jäsenhinta 12 euroa.

• • • • • • • •

Johdatus geneettiseen sukututkimukseen, toim. P. T. Kuusiluoma. Suomen Sukututkimusseuran oppaita 4. Helsinki: Suomen Sukututkimusseura, 2017. 47 sivua.

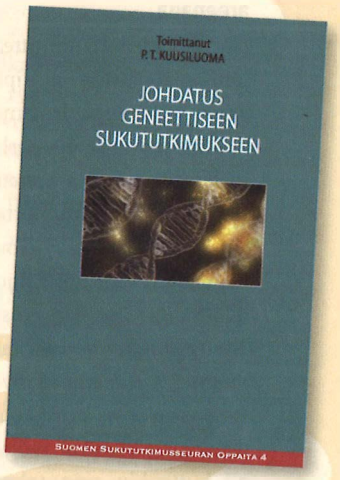

Tiedekirja
(Snellmaninkatu 13, Helsinki)
www.tiedekirja.fi,
tiedekirja@tsv.fi

Sukututkijan verkkokaupasta <kauppa.genealogia.fi> saat oppaan digimuodossa edulliseen 12 euron hintaan.

tuuli herää hiljalleen,
panee aallon läikkyilleen;
kukat, lehdet nuppujaan
rupeavat aukomaan.

Herää, Lyydi, unestais,
ettei sua kukaan sais
hitaammaksi luontoa
syyttömästi soimata!
Avaa silmäs sininen,
kukka pieni, hymyillen,
joudu äänes yhtehen
liittään kanssa lintusten.

Lyydi! sulle toivottaa
sydämestä rakkaasta
kaikki tässä olevat,
että päiväs tulevat
olisivat onnea,
rakkautta, rauhaa
täynnä – ja sun mieles ain'
iloinen ja raitis vain!

Tässäkin runossa on seminaarin onnittelurunolle tyypillisiä piirteitä. Siinä viitataan heräämiseen unesta aamulla, kun toiset tulevat laulamaan ja onnittelemaan päivänsankaria, ja useampaan toivottajaan, joten sekin lienee ollut toverijoukolta saatu tilaustyö tai ainakin yhteinen onnentoivotus päivänsankarille.

Tilapäisrunous naisrunoilijan toiminta-areenana

Isa Asp kirjoitti onnittelurunonsa aikana, jolloin säätyläisten nimipäivänviettotavat olivat vasta leviämässä laajemmassa määrin kansan keskuuteen. Hänen perheessään oli kuitenkin jo lapsuusvuosina vietetty nimipäiviä ja sepitetty sitä varten runoutta. Jyväskylän seminaarista nimipäivän vieton käytännöt levisivät valmistuneiden opiskelijoiden mukana eri puolille Suomea näiden työskentelypaikkakunnille. Nimipäivien vietosta tuli 1900-luvun alkuun mennessä yleisempää myös maaseudulla, minne valtaosa uusista kansakoulunopettajista ja -opettajattarista sijoittui työtään tekemään. Isa Asp oli kuitenkin osin talonpoikaisista juuristaan huolimatta viettänyt lapsuutensa ja nuoruutensa säätyläiskulttuurin piirissä,[62] joten hänelle nimipäivärunojen laatiminen ja päivänsankarin ja juhlaväen ilahduttaminen niiden avulla oli hyvin tuttu perinne.

Isa Asp kirjoitti runoilijantaipaleellaan paljon nimipäivärunojen kaltaista tilapäisrunoutta. Se ilmiselvästi oli tyypillistä ajan naisrunoilijalle: runojen kirjoittaminen osana jokapäiväistä elämää, tilauksesta ja erinäisissä kodin ja perheen piiriin liittyneissä elämänvaiheissa. Myöhemmin seminaariaikana tämä kirjoittamisen tapa oli oikeastaan vain jatkumoa oman perhepiirin erityisen vilkkaalle runokulttuurille, sillä seminaarilaiset kokivat sisäoppilaitoksen tiiviiden ystävyyssuhteiden piirissä olevansa yhtä suurta perhettä iloineen ja suruineen. Lisäksi Isa Aspille runojen kirjoittaminen oli muutenkin luonteva tapa viestiä läheisille ja ystäville, mikä käy ilmi myös hänen kirjeenvaihdostaan. Nimipäiväruno oli henkilökohtainen tervehdys läheiselle, mutta samalla nimipäivärunojen kirjoittaminen tarjosi runoilijalle areenan esittää julkisesti tekstejään, koska ne yleensä luettiin ääneen juhlien yhteydessä. Kun Asp ei vielä nuorena naisrunoilijana ollut saanut tuotantoaan juurikaan julkaistuksi, oli tilapäisrunojen kirjoittaminen samalla oivallinen keino paitsi ilmaista itseään ja omaa taidettaan myös löytää sille yleisö. Koska Aspilta tilattiin useita runoja, hänen runoilijankykyihinsä uskottiin seminaarin piirissä ja runoille oli myös kysyntää.

Aspille olivat ominaisia runojen luontoaiheet ja etenkin läheisimmille kirjoitetuissa runoissa pilkahdellut kepeä leikillisyys. Tästä huolimatta nimipäivien juhliminen ei ollut pelkästään huoletonta huvittelua, vaikka se toikin kaivattua vaihtelua ja kevennystä kansakoululaisten ja kansalaisten elämään, vaan siinäkin säilyi tietty sivistyksellinen, kansallinen eetos sekä tiedonjanon ja ahkeruuden kunnioitus. Jo Aspin varhaisiin nimipäivärunoihin liittyi runsaasti hengellisiä sävyjä. Se johtui kodin uskonnollisuudesta, mutta oli myös tyypillistä ajan onnittelurunoille. Erityisen vahvasti uskonto ja isänmaallisuus välittyivät seminaarissa kirjoitetuissa tilausrunoissa, jotka esitettiin seminaarilaisten yhteisissä juhlahetkissä.

Isa Asp ja hänen aikalaisensa loivat ja lujit-

tivat niitä juhlaperinteitä, joita erityisesti kansakoulunopettajat – kuten seminaarin kahdeksan Augustaa – tekivät tunnetuiksi maaseudun väestölle vuosisadan loppupuolella. Opettajaseminaarissa omaksutut käytännöt, joihin opiskelijat väistämättä seminaarivuosinaan sosiaalistuivat oppilaitoksen voimakkaan yhteishengen vaikutuksesta, seurasivat näitä kansanvalistajia vuosikymmenten ajan ja vaikuttivat heidän toimintaansa omassa ammatissaan. Opiskelutoveri Augusta Demanderin koko hänen omaa elämäntyötään ja samalla hänen sukupolvensa kansakoulunopettajien työtä yhteen koonnut teos osoittaa, miten lujasti seminaarin henki ja Uno Cygnaeuksen perintö vaikuttivat vielä 1900-luvun alun kansakoulunopettajien keskuudessa. Samalla heidän työssään kansakoululasten opettajina oli pohjimmiltaan kyse suomalaiskansallisen kulttuurin ja suomen kielen aseman edistämisestä sekä kokonaisvaltaisesta kansanvalistuksesta. Isa Aspille seminaariaika merkitsi näiden ihanteiden voimistumista hänen henkilökohtaisessa ajattelussaan, mikä vaikutti myös hänen seminaarinaikaisten runojensa kieleen ja sisältöön. Hänen onnittelurunoutensa kehittyi lapsuuden ja nuoruuden lähipiirille suunnatuista säkeistä aiempaa julkisemmaksi juhlarunoudeksi, joka välitti taitavasti myös ajan kansallisia aatteita ja sivistyksellisiä pyrkimyksiä kaunokirjallisessa muodossa laajemmalle yleisölle. ■

Tämä artikkeli on vertaisarvioitu.

Fil. tri, kauppatiet. maist. **Sofia Kotilainen** on perhehistorian dosentti Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksessa. Hän työskentelee projektitutkijana Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa.

The eight Augustas of Jyväskylä's teacher-training college: Isa Asp's occasional poetry and the rise of name-day celebration in Finland • The way in which name-days were celebrated in Lutheran circles in Finland, which was adopted from Sweden at the end of the eighteenth century by the upper classes, began to spread throughout the country in the nineteenth century. The Jyväskylä folk-school teacher-training college was the source for many of the customs of annual celebrations, such as, from the 1860s on, the Christmas-tree celebrations, which later spread to the schools where those who had attended the college served as teachers. The common name-day celebrations of the college students acted as a model for the celebration of name-days. The young poet Isa Asp had already composed many name-day poems before starting at the college in the autumn of 1871. Asp wrote a good deal of occasional and festive poetry like name-day poems in the course of her career as a poet. This was very typical of a female poet of the time: writing poems as part of everyday life, to order and at various home and family celebrations. The name-day poetry was a personal greeting to someone close, but at the same time writing name-day poems offered the poet an arena to publicly display her compositions, since they were usually read or sung aloud during the celebrations. As Asp, as a young female poet, had not yet published her compositions, writing occasional poems was an excellent way not only to show off herself and her art, but also to find an audience. Asp's congratulatory poetry developed into a form of celebratory poetry that was more public than the earlier lines aimed at the close circle of her childhood and youth. It also skilfully communicated contemporary ideals of Finnish nationalism and cultural aspirations in a literary form to a wider audience.

Viitteet

1 Jyväskylän yliopisto (JY), Avoimen tiedon keskus, Isa Aspin kokoelma, Isa Aspin kirje Jyväskylästä Sally Thauvónille 28.9.1871. Suomennos Sofia Kotilainen.
2 Isa Aspin elämänvaiheista ja kirjailijanurasta tarkemmin ks. Huhtala 2002; Kotilainen 2019; Setälä 1912. Kiitän lämpimästi Suomen Kulttuurirahaston Keski-Suomen rahastoa Isa Asp -tutkimushankkeeseeni saamastani rahoituksesta, jonka turvin olen voinut viimeistellä tämän artikkelin julkaisemista varten.
3 Esim. Mikkola ym. 1937.
4 Kanerva 1999: 108–110; Lehtonen 1994: 50, 87, 106–107, 148; Saarelma 2006: 43–44, 48–49; Vilkuna 1969: 12.
5 Saarelma 2006: 49; Talve 1966.
6 Saarelma 2006: 33–39, 50; Vilkuna 1969: 10–12.
7 Vilkuna 1969: 12–13.
8 Kiviniemi 1982: 103–105; Vilkuna 1969: 8–9.
9 Kiviniemi 1982: 104; Vilkuna 1969: 8–9.
10 Vilkuna 1998.
11 Kiviniemi 1982: 106–114.
12 Kanerva 1999: 107–108, 111; Saarelma 2006: 90–94, 99–101, 108–114; Vilkuna 1998.
13 Halila 1963: 154.
14 Halila 1963: 165.

15 Seminaarin juhlaperinteestä ja sen kasvattavasta vaikutuksesta ks. myös Kotilainen 2016: 62, 66, 90.
16 Väisänen & Mäkelä-Alitalo 2001.
17 Väisänen 1998.
18 Halila 1949: 57.
19 Krogerus 2014.
20 Tuulio 1978: 9–17.
21 Lempiäinen 1989: 13; Vilkuna 1969: 24, 209; Vilkuna 2007: 50–51; *Yliopiston almanakka 1871*.
22 Lempiäinen 1989: 13. Lempiäinen ei tässä erittele tarkemmin, mistä vuosisadoista on kyse.
23 Avioituessaan Venäjän keisarikunnan kruununperillisen kanssa Sophie Auguste Friederike kääntyi ortodoksisuuteen ja sai nimekseen Katariina Aleksejevna.
24 Väestörekisterikeskus, Nimipalvelu, etunimitilasto; Otterbjörk 1979: 144.
25 Rajasuu 2013: 59.
26 Kiviniemi 1982: 256.
27 Esim. Kotilainen 2008: 220, 226; Kotilainen 2012: 319.
28 KA, Kivijärven seurakunnan syntyneiden ja kastettujen luettelot 1737–1841; Saarijärven seurakunta, Kivijärven seurakunnan arkisto, Syntyneiden ja kastettujen luettelot 1842–1900.
29 KA, Jyväskylän kaupunkiseurakunnan, Jyväskylän maaseurakunnan, Jämsän, Karstulan ja Keuruun seurakuntien syntyneiden ja kastettujen luettelot mainituilta vuosilta.
30 Kiviniemi 1982: 192; Lampinen 1997: 109–117.
31 Mikkola ym. 1937: 230.
32 Alajärven seurakunnan arkisto, Syntyneiden ja kastettujen luettelo 1848. Kiitän Alajärven seurakunnan toimistosihteeri Erja Rintalaa ystävällisestä avusta merkinnän tarkistamisesta alkuperäisestä asiakirjasta.
33 Härkönen ym. 1940: 30, 192; Kemppinen 1969: 66–67; Mikkola ym. 1937: 230.
34 Härkönen ym. 1940: 30, 192; Kemppinen 1969: 66–67; Mikkola ym. 1937: 230.
35 Mikkola ym. 1937: 805. Kastetiedoissa etunimet Augusta Emelie. KA, Jokioisten seurakunnan syntyneiden ja kastettujen luettelo 1849.
36 *Ylioppilasmatrikkeli 1853–1899*: nro 19784 (Adolf Johan Ahlberg); *Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852*: nro 15286 (Berndt Mauritz von Torcken); Mikkola ym. 1937: 198.
37 Mikkola ym. 1937: 251. Kastetiedoissaan Hanna Augusta. KA, Liperin seurakunnan syntyneiden ja kastettujen luettelo 1848.
38 *Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852*: nro 14756 (Anders Henrik Ingman); Mikkola ym. 1937: 249; Setälä 1912: 17–19, 84–87.
39 Konttinen 2008; Mikkola ym. 1937: 249.
40 Mikkola ym. 1937: 238; Setälä 1912: 134.
41 Demander 1905.
42 JY, Avoimen tiedon keskus, Isa Aspin kokoelma, Gusti Demanderin (29.3.1873) ja Hanna Favorinin (10.5.1873) kirje Sally Thauvónille.
43 Mikkola ym. 1937: 377; KA, Leppävirran seurakunnan syntyneiden ja kastettujen luettelot 1850, 1866.
44 *Ylioppilasmatrikkeli 1853–1899*: nro 19209 (Othniel Johannes Cleve); *Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852*: nro 15773 (Vilhelm Stenij), nro 16044 (Otto Henrik Cleve), nro 15096 (Johan Kristian Hornborg); Mikkola ym. 1937: 237.
45 Saarelma 2006: 40, 45, 47.
46 Kanerva 1999: 106.
47 JY, Avoimen tiedon keskus, Isa Aspin kokoelma, Isa Aspin kirjeet.
48 Runojen suomennokset Toivo Hyyryläisen, ks. Hyyryläinen 2003.
49 Setälä 1912: 40, 50–51.
50 Hyyryläinen 1994: 8.
51 JY, Avoimen tiedon keskus, Isa Aspin kokoelma, Små Dikter till minne åt Fröken Sally T. af Louise Asp 10.11.1870; Hyyryläinen 2003: 16–17, 22–23, 58–59; Setälä 1912: 189.
52 JY, Avoimen tiedon keskus, Isa Aspin kokoelma, Små Dikter till minne åt Fröken Sally T. af Louise Asp 10.11.1870; Hyyryläinen 2003: 32–33, 84–85, 182–183.
53 Setälä 1912: 66.
54 Seminaarin kuusijuhlista esim. Kotilainen 2016: 90.
55 Hyytinen 1983: 53–56.
56 Demander 1905: 110. Kansakoulunopettajan nimipäivän juhlinnasta maaseudulla ks. myös Kanerva 1999: 111.
57 JY, Avoimen tiedon keskus, Isa Aspin kokoelma, Små Dikter till minne åt Fröken Sally T. af Louise Asp 10.11.1870; Hyyryläinen 2003: 30–31; Setälä 1912: 34.
58 Hyyryläinen 2003: 148–149, 152–153; Setälä 1912: 66–67.
59 Hyyryläinen 2003: 186–187; Mikkola ym. 1937: 199.
60 Setälä 1912: 100, 120.
61 Hyyryläinen 2003: 200–201.
62 Setälä 1912. Ks. myös Kotilainen 2019.

Lähteet

Arkistolähteet

Jyväskylän yliopisto (JY), Avoimen tiedon keskus
Isa Aspin kokoelma: kirjeet, runot.

Kansallisarkisto (KA)
Seuraavien seurakuntien syntyneiden ja kastettujen luettelot: Jokioinen, Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maaseurakunta, Jämsä, Karstula, Keuruu, Kivijärvi, Leppävirta ja Liperi.
Alajärven seurakunnan arkisto
Syntyneiden ja kastettujen luettelot.
Saarijärven seurakunta, Kivijärven seurakunnan arkisto
Syntyneiden ja kastettujen luettelot.

Kirjallisuus ja lähdejulkaisut

Demander, Augusta 1905: *Kokemuksia kansakoulussa*. Jyväskylä: K. J. Gummerus.

Halila, Aimo 1949: *Suomen vanhin kansakoulunopettajisto. Yhteiskuntahistoriallinen tutkielma*. Helsinki: Suomen kansakoulunopettajain liitto.

——1963: *Jyväskylän seminaarin historia*. Porvoo ja Helsinki: WSOY.

Huhtala, Liisi 2002: "Asp, Isa". *Kansallisbiografia-verkkojulkaisu*. Studia Biographica 4. Helsinki: SKS, 1997–. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-002863>.

Hyyryläinen, Toivo 1994: "Edvard Merikari Asp-suvun merkittävä edustaja". *Puolanka* 14.9.1994: 8.

——(toim. & suom.) 2003: *Kohise, villi aalto. Isa Aspin runot*. Jyväskylä: Minerva.

Hyytinen, Erkki 1983: *Isa Asp. Elämä ja valitut runot*. [Oulu:] Pohjoinen.

Härkönen, Iivo, K. H. Pankakoski & Väinö Seppä 1940: *Sortavalan seminaari 1880–1940. Muistojulkaisu*. Helsinki: Osakeyhtiö Valistus.

Kanerva, Rauli 1999: "Julja gratuleras järtligt på sin namsdag!" *Från Adam till My. Ett färggrant knippe namn*, toim. Marianne Blomqvist. Meddelanden från Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors universitet B 20: 101–121.

Kemppinen, Iivar 1969: *Sortavalan seminaarin historia*. Karjalan tutkimusseuran julkaisuja 2. Helsinki: Kymölän kilta.

Kiviniemi, Eero 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet. Suomalaisten etunimet ja nimenvalinta*. Espoo: Weilin+Göös.

Konttinen, Riitta 2008 (1999): "Favorin, Ellen". *Kansallisbiografia-verkkojulkaisu*. Studia Biographica 4. Helsinki: SKS, 1997–. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-003356>.

Kotilainen, Sofia 2008: *Suvun nimissä. Nimenannon käytännöt Sisä-Suomessa 1700-luvun alusta 1950-luvulle*. Bibliotheca Historica 120. Helsinki: SKS.

——2012: "Förtroende och andra former av symboliskt kapital i fadderskapsstrategier". *Historisk Tidskrift för Finland* 97(3): 295–326.

——2016: "Seminaarin mallikoulun idea ja suomenkielisen opetusharjoittelukoulun synty". *Opettajuuden mallia. Jyväskylän normaalikoulun historia 1864–2015*, Janne Haikari & Sofia Kotilainen. Jyväskylän normaalikoulun julkaisuja 15. Jyväskylän normaalikoulu, Jyväskylän yliopisto.

——2019: "Isa Aspin kirjallinen elämä". Julkaisematon käsikirjoitus.

Krogerus, Tellervo 2014 (1997): "Canth, Minna". *Kansallisbiografia-verkkojulkaisu*. Studia Biographica 4. Helsinki: SKS, 1997–. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-002816>.

Lampinen, Arja 1997: "Ristimänimen valinta ja nimenannon uudennokset Jyväskylässä 1766–1930". Suomen kielen lisensiaatintyö, Turun yliopisto.

Lehtonen, Eeva-Liisa 1994: *Säätyläishuveista kansanhuveiksi, kansanhuveista kansalaishuveiksi. Maaseudun yleishyödyllinen huvitoiminta 1800-luvun alusta 1870-luvun loppuun*. Historiallisia Tutkimuksia 184. Helsinki: SHS.

Lempiäinen, Pentti 1989: *Nimipäivättömien nimipäiväkirja*. Porvoo, Helsinki & Juva: WSOY.

Mikkola, J. M., Artturi Leinonen & Sulo Rekola (toim.) 1937: *Jyväskylän seminaari 1863–1937. Muistojulkaisu*. Helsinki: Valistus.

Otterbjörk, Roland 1979: *Svenska förnamn. Kortfattat namnlexikon*, 3:e uppl. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 29. Stockholm: Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.

Tuulio, Tyyni 1978: "Lucina Hagman". *Suomalaisia vaikuttajanaisia*, toim. Suoma Pohjanpalo, Tuulikki Jääsalo & Irma Rantavaara, 2. painos. Porvoo, Helsinki & Juva: WSOY.

Rajasuu, Riitta 2013: *Kuopiossa, Oulussa ja Turussa vuosina 1725–1744 ja 1825–1844 syntyneiden kastenimet*. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, Humanities, and Theology 43. Joensuu: University of Eastern Finland.

Saarelma, Minna 2006: *Nimipäiväjuhlat*. Helsinki: Kirjapaja.

Setälä, Helmi 1912: *Isa Asp. Nuoren pohjalaisen runoilijaneidon elämäntarina*. Helsinki: Otava.

Talve, Ilmar 1966: *Namens- und Geburtstagstraditionen in Finnland*. FF Communications 199. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.

Vilkuna, Kustaa 1969: *Suuri nimipäiväkalenteri*. Helsinki: Otava.

——1998 (1950): *Vuotuinen ajantieto vanhoista merkkipäivistä sekä kansanomaisesta talous- ja sääkalenterista enteineen*. Valokuvin kuvitetun laitoksen viides painos. Helsinki: Otava.

MUISTITIEDON KERUUOPAS SUKUTUTKIJAN AVUKSI

Suomen Sukututkimusseuran Oppaita -sarjassa julkaistu *Muistitiedon keruuopas sukututkijoille ja muille sukumuistojen tallentajille* kertoo muistitietoaineiston tallentamisen perusasiat keruuhankkeen suunnittelusta aineiston käyttöön ja arkistointiin. Oppaassa käsitellään erityisesti haastattelutyötä: erilaisia haastattelutapoja, kysymysten tehtäviä, haastattelutilanteen sujumista sekä tallennetun aineiston käsittelyä julkaisuja ja arkistointia varten. Lisäksi esitellään muistitietoaineiston ominaispiirteitä ja sitä, millä tavoin muistot ja tarinat kertovat menneisyydestä. Opas on tarkoitettu etenkin aloitteleville muistitiedon tallentajille, mutta siitä on hyötyä kokeneillekin kerääjille.

Oppaan on kirjoittanut fil. tri Taina Ukkonen, joka on erikoistunut suullisen muistitiedon tutkimiseen.

• • • • • •

Taina Ukkonen: **Muistitiedon keruuopas sukututkijoille ja muille sukumuistojen tallentajille**. Suomen Sukututkimusseuran oppaita 2. Helsinki 2015. 38 sivua.

Oppaan hinta on 14 euroa (jäsenalennus 30 %) ja sitä myy

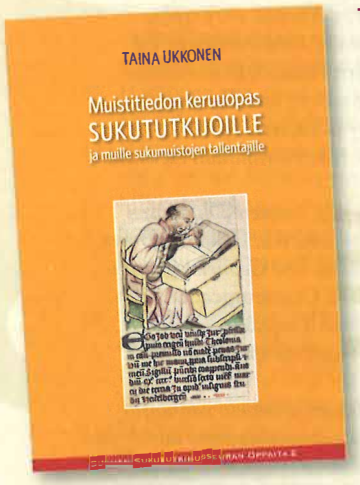

Tiedekirja
(Snellmaninkatu 13, Helsinki)
www.tiedekirja.fi,
tiedekirja@tsv.fi

Sukututkijan kirjakaupasta
<kauppa.genealogia.fi> saat oppaan digimuodossa edulliseen 10 euron hintaan.

——2007 (1976): *Etunimet*, toim. Pirjo Mikkonen. Helsinki: Otava.

Väestörekisterikeskus, Nimipalvelu, etunimitilasto. <https://verkkopalvelut.vrk.fi/nimipalvelu> (luettu 10.6.2019).

Väisänen, Maija 1998: "Åström, Emma Irene". *Kansallisbiografia-verkkojulkaisu*. Studia Biographica 4. Helsinki: SKS, 1997–. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-003699>.

Väisänen, Maija & Anneli Mäkelä-Alitalo 2001: "Tschetschulin, Maria". *Kansallisbiografia-verkkojulkaisu*. Studia Biographica 4. Helsinki: SKS, 1997–. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-003668>.

Yliopiston almanakka 1871. Yliopiston almanakkatoimisto, verkkoarkisto, <https://almanakka.helsinki.fi/fi/>.

Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852, toim. Yrjö Kotivuori. Verkkojulkaisu (2005), <http://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi> (luettu 21.12.2018).

Ylioppilasmatrikkeli 1853–1899, koonnut Veli-Matti Autio. Verkkojulkaisu, <http://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/1853-1899> (luettu 21.12.2018).